

U.G. 4th Semester Examination - 2023

SANSKRIT

[HONOURS]

Course Code : SANH-CC-T-9

Full Marks : 60

Time : 2½ Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

1. निम्नलिखितेषु दशप्रश्नामुत्तराणि संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च प्रदीयताम् : 2×10=20
- i) 'हिरण्यगर्भश्रियमुच्यते या पुष्पलक्ष्मी नु वसन्तलक्ष्मीः'—
अत्र 'हिरण्यगर्भ' इत्यस्यार्थः विशदीकर्तव्यः? का तावद् वसन्तलक्ष्मीः?
- ii) 'अघोर एष त्वमसि प्रकृत्या'—कस्तावत् अघोरोऽत्र? कथं स अनेन नाम्नाभिधीयते?
- iii) 'मेऽस्ति महान्मोदः'—कस्मिन् प्रसङ्गे केनोक्तम्? किं तावत् महान्मोदस्य कारणम्?
- iv) 'दास्यचिह्नं तद् वर्जनीयम्'—कोऽस्य वक्ता? दास्यचिह्नं किमर्थं वर्जनीयम्?

[Turn Over]

v) 'तेन भीतिर्मे नितरां वर्धते'—कः कस्मात् विभेति? तस्य भयस्य कारणं किम्?

vi) 'नाहं पण्डितो भविष्यामि'—उक्तेरस्याः तात्पर्यं लिख्यताम्?

vii) 'तत्तु कार्यम् आयासकरम्'—केनोक्तम्? तस्य परिचयः दीयताम्?

viii) 'तव नाम मनसि मे स्थास्यति'—कदा कं प्रति कस्योक्तिरियम्?

ix) 'निमेषोन्मेषलीला नेत्रयोः '—वर्णनियं केन सम्बन्धा?

x) 'वद वेदगिरां गुरुता क्व गता'—इत्यत्र कविः कथमेवमवदत्?

xi) कथं वेदनायाः समीपे शब्दाः न सन्ति?

xii) 'चिपिटकचर्वणम्'—केन विरचितम्? कीदृशं काव्यम् इदम्?

xiii) जानकीवल्लभशास्त्रीरचितानां केषांचित् चतुर्णां ग्रन्थानां नामानि लिख्यन्ताम्।

xiv) शून्यस्थानं पूरय :

क) दुर्जनमैत्री _____ इव।

ख) सर्वतः _____ विभातु।

xv) 'पाण्डवविक्रमम्' केन विरचितम्? अस्य महाकाव्यस्य मुख्यरसः

कः?

2. Answer any **four** of the following questions:

5×4=20

i) Translate into Bengali or Sanskrit (any **one**):

क) शास्त्रेषु सर्वेष्वनपङ्क्तिं विद्वान् गुरुर्जगत्याः कवितासुधाब्धिः।

महेश्वरानन्दसरस्वती यां संपापरीति स्म सुमेरुपीठात्।।

ख) संकल्पस्य न कोऽपि विकल्पः,
हठयोगीव भवति संकल्पः।
शिवसंकल्पं हृदि धारयत,
कलुषं स्वयं नशिष्यति रे।
तिमिरं स्वयं गमिष्यति रे॥

ii) Write a short note on any one:

आकाशगङ्गा, युगजीवनम्, माधवदत्तः

iii) 'शिक्षैव चात्मोन्नतिहेतुरस्ति'—What is the context of this expression? What is suggested here by 'शिक्षैव चात्मोन्नतिहेतुः'?

iv) "सदाचारवादान् समे शिक्षिताश्चेत्।
अवद्यानि कर्णे क्वणन्तः क एते"॥

—Who are referred to here by 'एते'? What was the purpose served by the poet by this statement?

v) "न मया कदापि तत्र गतम्। किन्तु मन्यते, मया तु दृष्ट एव।"—Who is referred to here by 'मया'? When and to whom was this answer placed?

vi) Discuss critically the remark—

"नैव भासो न माघो न बाणोऽधुना
बृहि कोऽस्मिन् युगे कालिदासायते"।

3. अधोलिखितेषु प्रश्नद्वयं समाधीयताम्। तत्र एकस्योत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च विधेयम्। 10×2=20

i) Explain in Sanskrit (any two):

a) कालः अतिक्रामतीति। अन्ये कथयन्ति समयो नागत इति।

b) स्नानगृहं गत्वा, गृहकेलश्रान्ता वधुः

निःशब्दं रोदिति तदा स्नानगृहं तस्याः पितृगृहं भवति।।

c) मृत्युः

गायति मल्हाररागम्

शाम्यन्ति

पञ्चदीपाः।

ii) Who is the hero of the drama 'वार्तागृहम्'? Write a comprehensive note on the character of the said hero.

iii) Briefly discuss the contribution of SrijīvaNyāyatīrtha or Haridāsa Siddhānta Vāgīśa to modern Sanskrit literature.

iv) Discuss the character of लक्ष्मीवाई as portrayed in स्वातन्त्र्यसम्भवम् of रेवोप्रसाद-द्विवेदी।